random

P Biennále magyar katalógusa

Dicséretes gyorsasággal, a Velencei Építészeti Biennále hivatalos megnyitása előtt már jó egy hónappal elkészült az esemény magyar kiállításának katalógusa. A testes, 250 oldalas kiadványban olasz, angol és magyar nyelven, felkért szerzők, Masznyik Csaba és Ferkai András írásain – az egyes pályaívek gyors összefoglalóin – keresztül tekinthetjük át a kiállított három kortárs építész: Ferencz István, Nagy Tamás és Turányi Gábor életművét. Természetesen helyet kap a katalógusban az idei biennále magyar kiállításának kurátora, Sulyok Miklós egy írása is, amely röviden taglalja a bemutatkozás koncepcióját, szándékait. Mellettük szerepel a katalógus egyetlen számottevő kutatást összegző tanulmánya, Moravánszky Ákos írása a XX. századi magyar építészet külföldi recepciójáról. A kiadvány s vélhetőleg a később megnyíló kiállítás vállalt üzenete a kortárs magyar építészet egy olyan tendenciájának bemutatása, amely „egyenlő távolságra van múlttól és jövőtől, tisztában van a kultúrában betöltött szerepével, egyaránt elkerüli a terméketlen múltba révedés és az utópisztikus jövőn merengés csapdáját..." (Sulyok M.). A kötetben felvonultatott művek, az erőtlen és manírosan minimalizáló borítón kívül tisztes tipográfiával (Eln Ferenc munkája) feldolgozva, számos épület esetében újra fotózva (Hajdú József) sorakoznak az oldalakon. A három építész gondolkozásmódja, alkotói, esztétikai pozíciója, építészetelméleti vagy filozófiai azonossága csupán az egyes képsorozatok közötti önmagáért beszélő hasonlóság mágiájával bontakozik ki. A főként történeti, narratív szövegek nem vállalkoztak a nyilvánvaló felszíni azonosságok strukturális vagy mélyebben rejlő összefüggéseinek elemzésére. A három építész bemutatkozása tehát lehet egy majdani kutatás, egy még meg nem fogalmazott modern magyar építészeti irányzat eszmélésének kezdete. Hivatalos jelzések híján, kiszivárgott információk szerint a „NEXT" pályázatára (ki tudja mennyi, és ki tudja kik által?) beadott pályázatok jelentős hányada választotta a mai hazai architektúra kritikai regionális irányzatának (Janáky Istvántól a kiállításra kerülő három alkotón át Csáoly Ferenc, Janesch Péter, Karácsony Tamás, Pazár Béla, Balázs Mihály, Ekler Dezső stb. munkásságáig) valamilyen szempontú bemutatását. Művek és széles körű szellemi felkészültség tehát már létezik. A kiállítással pedig útjára indulhat e tendencia öntudatra ébredése is.

BIA

Confessio

in memoriam Molnár Farkas - az N&n Galériában az Építészeti Múzeum Közreműködésével

Látványos konfliktusokról és jellemzően erős belső ellentmondásokról tanúskodott az emlékkiállítás, mely a nyár derekára, Molnár Farkas életútjának töredékeiből szerveződött üzenetté. A rajzokon és publikációkon túl levelekkel és privát fotókkal illusztrált tárlat nem csupán az építész által képviselt hosszan tartó modernista elkötelezettséget, de ugyanakkor folytonos hazai küzdelmeinek jellemző sűlyát is hatásosan tolmácsolta. Bíztató kezdetű pályáján már egyetemi évei alatt kirajzolódtak jövőbeni küzdelmei. Politikai, társadalmi nézeteivel eltérő fogadtatás, kirekesztés és változó lehetőségek társultak, míg nemzetközi érdeklődésével és külhoni elismertségével szemben szerény hazai lehetőségekkel kötött kompromisszum állt. Ellentmondásosságainak sokaságán keresztül egy minden bizonnyal számtalan hazai alkotót foglalkoztató dilemma állandó keretei rajzolódtak ki a tárlat falai közt. Olyan hazaszeretetből és a honi létezés sajátszerűségeiből éledő világ, mely inspiráló mivolta ellenére végül az alkotói képességeket és vágyakat lassan ellehetetlenítő szellemi szövevénnyé alakul. A tiszta modernizmus kisléptékű eredményeit – társasházakat, villákat és lakásbelsőket – hozó életút beteljesületlen vízióval zárul. Molnár Farkas történelmi és társadalmi pressziókkal jócskán megterhelt pályája végén mementóként tűnnek fel a Szentföld befejezetlen templomának tervei.

SAB

Záborszky összegző tárlata Győrött

Nem akarok fővárosi lenni, aki azt gondolja, hogy a lényeges dolgok itt történnek, és az emberek feljönnek Budapestre. De arra, ami július 19-én a kiállítás győri megnyitóján fogadott, nem számítottam. Péntek a nyár közepén – nagyon rizikós, ez emberek fele vagy nincs is itthon, vagy már lehúzott Balatonra. Ehhez képest a Záborszky-megnyitóra konvojban haladtak az autók Budapestről, bennük mindenki, aki számít: képzőművészek, színészek, múzeumigazgatók és a civil Záborszky fanclub. A meleg nyárestén kisminkelt nők beszélgettek jólfésült partnereikkel a művészet mibenlétéről, pezsgőztünk, néztük, ahogy a gusztán lesült kisgyerekek rohangásznak a termekben, majd a szülők utánuk, hogy a térbeli képek mégse essenek a bújócska áldozatául.

Ezen a nyáron a Győri Városi Múzeum belvárosi barokk palotájában rendezték meg a kortárs magyar festészet egyik meghatározó alkotója, Záborszky Gábor gyűjteményes-kiállítását. A palota összes termét elfoglaló tárlatot övező rakott, boltozott testes falak s a Magyarországra jellemző puritán barokk milió tisztasága kiválóan rímelt Záborszky anyagszerű, ugyancsak tisztán komponált műveire. Homogén kiállításról természetesen nem lehetett szó, hiszen az alkotó mégoly konzekvens életműve, mintegy huszonöt esztendő négy-öt jól elkülöníthető korszaka sorakozott koncepcionálisan, termenként elválasztva egymástól. Ez az időtávlat látni engedte, hogy Záborszky pályája a XX. századi avantgárd mozgalmak, mindenekelőtt a popart egyidejű gyakorlatával indult, s az akkori képek problematikája, alkalmazott kollázstechnikája alapján zökkenőmentesen illeszkedett kora nemzetközi törekvéseibe. E kezdeti, már-már „mondanivaló"-t hordozó művek egyszerre mutatnak egy extrovertált, mégis melankóliára hajló karaktert. Záborszky későbbi útkeresései egy mindinkább befelé élő, kontemplált alkotót sejtetnek, aki művei készleteként mind kevesebb anyagot, formát, színt alkalmaz. Képei egyre kevésbé köthetők irányzatokhoz, koráramlatokhoz. E redukciós folyamat talán valamiféle bizonyosság, a megkérdőjelezhetetlen, sőt kultúrák feletti érték megragadására irányul. S merített papírral folytatott képalkotó kísérletei során született munkái, mindenekelőtt a falkép-tér problematikát ellenpontozó, az ezüst és az arany végtelenjeivel keltett misztikus terek azt mutatják, Záborszky megtalálta ezt a bizonyosságot.

Pár évvel ezelőtt – a korszak sajátos gerontokratikus szemlélete miatt – talán egy fiatal alkotó kiállításáról írtak volna a lapok. Záborszky művei azonban nem csak a megváltozó kategorizáció, inkább az érett életmű és a redukáltsága ellenére is sokrétűen gazdag festményegyüttes miatt alkotnak közösen oevre tárlatot. A festő valós életkora azonban további periódusok kiteljesedését sejteti. Egy gyűjteményes-kiállítás tehát, valahol út közben. Nem viszszatekintés, nem összegzés, inkább olyan számvetés, amely alkotónak és közönségének egyaránt további erőt ad.

W.N. majd B.I.A.